

01 decembrie 2020

08-1/65

Domnului Victor GAICIUC,
Ministru al Apărării a Republicii Moldova
MD-2021, mun. Chișinău, Șos. Hîncești, 84
Email: cancelariama@army.gov.md, victor.gaiciuc@army.md

Prin prezenta, Vă remit Raportul elaborat de către membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în urma vizitei de monitorizare efectuate la Comenduirea Garnizoanei Chișinău la 19 noiembrie 2020¹.

Vă rugăm să remiteți în adresa Oficiului Avocatului Poporului informații în tabel privind implementarea recomandărilor înaintate, precum și eventualele obiecții, sugestii referitoare la informațiile și concluziile Raportului respectiv.

Anexă: raportul de vizită pe 6 file.

Cu respect,

Mihail COTOROBAL,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii

Ex: Al. Zubco
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP
tel. 060002641
Email: alexandru.zubco@ombudsman.md

¹ Raportul de vizită este elaborat în conformitate cu prevederile pct. 19 lit.b) din Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (OPCAT) adoptat la 18 decembrie 2002 în cadrul celei de-a 57-a Sesiuni a Adunării Generale a ONU prin Rezoluția A/RES/57/199, ratificat prin Legea 66/2006.

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT
privind vizita de monitorizare
a respectării garanțiilor de bază a deținuților pe durata epidemiei COVID-19,
efectuată la Comenduirea Garnizoanei Chișinău,
Ministerul Apărării Republicii Moldova
din data de 19 noiembrie 2020

Raportul a fost elaborat și aprobat de către Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:

1. Mihail Cotorobai, Președintele Consiliului, Avocatul Poporului
2. Maia Bănărescu, membră, Avocatul Copilului
3. Ceslav Panico, membru,
4. Svetlana Doltu, membră
5. Mihail Gorincioi, membru
6. Oxana Gumennaia, membră

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform punctului 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare neanunțate în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. **PRELIMINARII**

La data de 19 noiembrie 2020, între orele 09:00 – 10:30, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (*în continuare CpPT*) au efectuat o vizită de monitorizare **la Comenduirea Garnizoanei Chișinău din cadrul Ministerului Apărării Republicii Moldova.**

Vizita a fost realizată în următoarea componență:

1. Svetlana Doltu – membra Consiliului,
2. Ceslav Panico – membrul Consiliului.

Scopul vizitei: Monitorizarea respectării garanțiilor de bază a deținuților pe durata epidemiei COVID-19 în Izolatorul Comendurii Garnizoanei Militare Chișinău, precum și situației privind implementarea recomandărilor vizitei anterioare.

II. **INFORMAȚII GENERALE**

Izolatorul Garnizoanei Militare Chișinău este amplasat în orașul Chișinău și este destinat izolării disciplinare a militarilor, atât în termen cât și pe contract, pentru abateri disciplinare săvârșite în exercițiul atribuțiilor ce incumbă atât din contract cât și din satisfacerea serviciului militar în termen. Vizita anterioară a Consiliului în această instituție a fost realizată **pe 23.11.2018¹.**

În ziua vizitei în instituție se dețineau 9 militari în termen pe cele 18 locuri disponibile. În perioada 13 martie 2020 – 02.11.2020 instituția a avut activitatea de detenție a persoanelor sistată în legătură cu declararea stării excepționale provocată de epidemia COVID-19.

Accesul în instituție a fost asigurat, fără impedimente.

După intrare, membrii CpPT au purtat discuții cu șeful instituției și ofițerul de serviciu, Discuțiile au fost axate pe scopurile și obiectivele vizitei efectuate de către CpPT, dar și gradul de implementare a recomandărilor vizitei anterioare.

Din afirmațiile administrației, ultima vizită de monitorizare a fost realizată de secția prevenirea torturii a Oficiului Avocatului Poporului în anul 2017 (înainte de vizita CpPT din 2018), dar Raportul scris de monitorizare nu a fost remis.

III. **EVALUAREA IMPLEMENTĂRII RECOMANDĂRILOR VIZITEI ANTERIOARE**

1. **Revizuirea legislației în vederea includerii exprese a respectării garanțiilor de bază la plasarea în izolator**, punerea la dispoziția militarilor aflați în arest a unui mecanism clar și prestabilit de notificare a locului și faptului detenției, introducerea posibilității exprese de contestare a deciziei cu privire la stabilirea arestului (inclusiv stabilirea termenelor proxime de contestare dar și de instrumentare a dosarelor) – **Recomandare nerealizată;**
2. **Instalarea urgentă a cutiilor poștale** în incinta Izolatorului și punerea la dispoziția militarilor a serviciilor poștale în vederea asigurării contactului acestora cu exteriorul dar și în vederea asigurării unui mecanism transparent de expediere a plângerilor în adresa instituțiilor abilitate de

¹ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/02/Raport_CpPT_Garnizoana.pdf

protecție a drepturilor omului – *Activitate realizată parțial*. Este instalată o cutie poștală la care au acces persoanele deținute;

3. Procedura de **achiziționare a mijlocului de transport special destinat escortării militarilor** aflați în procedura disciplinară a arestului se poate considera *parțial realizată*, deoarece a fost identificat un mecanism de externalizare a serviciului de transportare a deținuților prin intermediul serviciului escortare a Inspectoratului General al Poliției. Cu toate acestea, nu este clar modalitatea de colaborare și divizarea atribuțiilor/responsabilităților între cele 2 instituții la acest capitol;
4. **Asigurarea examinării medicale la fiecare intrare și ieșire din izolator** cu instituirea Registrului distinct în continuare rămâne **neexecutată din cauza neangajării personalului medical**. Continuă practica de examinare medicală a persoanelor supuse sancționării disciplinare în unitatea medicală, iar persoanele cu leziuni corporale ori alte stări morbide le este refuzată admisia în Izolator. Registrul distinct de evidență a acestor cazuri nu este disponibil. Asistența medicală este acordată de către personalul medical din unitatea de proveniență a deținutului din garnizoana Chișinău, sau în spitalul militar pentru cei veniți din alte localități a Moldovei. Solicitățile de ajutor medical a deținuților nu sunt înregistrate în Registrul distinct pentru a verifica executarea lor; **Registrul de evidență a leziunilor corporale în continuare nu este disponibil și leziunile constatate la militari nu sunt raportate**;
5. În vederea executării prevederilor Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinsei cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin ordinul nr. 77 din 31.12.2013, a fost instituit **Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor**, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant (din 2018, după vizita CpPT). CpPT menționează despre importanța standardizării rubricilor din registrul sus-menționat, care trebuie să conțină următoarele date cu privire la pretinsul caz de tortură, tratament inuman sau degradant: (1) numele prenumele, data, luna anul nașterii și datele de contact ale victimei; (2) circumstanțele pretinsei fapte de tortură, tratament inuman sau degradant; (3) numele, prenumele persoanei care a intrat primar în posesia plângerii, declarației sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant, funcția deținută și datele de contact; (4) data și ora recepționării plângerii, declarației sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant; (5) mențiuni despre informarea victimei cu privire la drepturile sale, inclusiv de a depune plângerea la procuratură și de a solicita o examinare medico-legală; (6) data și ora transmiterii informației către Procuratură;
6. **Registrul de aplicare a mijloacelor speciale în instituție nu este disponibil în continuare**, în situația când se practică aplicarea cătușelor. La fel, examinarea medicală după aplicarea cătușelor nu se realizează;
7. Reevaluarea condițiilor de deținere a militarilor cu excluderea diferențelor în condițiile de plasare a militarilor în termen și pe bază de contract nu a fost realizată. Totodată, CpPT ia act despre

informația privitor la lipsa cazurilor de plasare a militarilor pe contract în izolare disciplinară ultimii ani.

La fel, CpPT menționează **micșorarea duratei de plasare în izolare disciplinară până la media de 3-5 zile (comparativ cu termenele anterioare de 10-12 zile)**. Pe durata 01.03-31.12.2018 au fost plasate în izolare disciplinară 255 persoane, 2019 – 297 persoane. În anul 2020 au fost izolate disciplinar 68 persoane (01.01.2020-12.03.2020 au fost 53 persoane și în perioada 03.11-18.11.2020 au fost 14 persoane).

Consumul de alcool și droguri între militari care a fost menționată ca motiv frecvent de plasare în arest, dar și lipsa supravegherii medicale ale persoanelor aflate în izolator în stare de ebrietate cu plasarea lor în celule solitare pentru “trezire” la moment a fost soluționată. Din spusele administrației, astfel de persoane nu sunt admise pentru izolare și sunt transferate în spitalul militar până la ieșire din starea de ebrietate;

8. Deținuții, ca și în 2018, **nu au nici o posibilitate de a notifica detenția**. Această problemă este alimentată inclusiv de faptul că deținuților nu li se oferă oportunitatea de a contacta vre-un membru de familie în vederea notificării locului și faptului detenției dar și inexistența posibilității de întrevvedere a deținutului cu vreun membru de familie pe perioada detenției;
9. Un alt aspect îngrijorător cu referire la respectarea garanțiilor împotriva torturii și relexor tratamente, continuă să țină de **lipsa unui mecanism prin care potențialul deținut are oportunitatea să conteste, în cadrul unui proces judiciar, actul prin care i s-a stabilit pedeapsa disciplinară a izolării în Izolatorul Garnizoanei Militare**, or inexistența unor mijloace reale și directe de contestare a măsurilor de aplicare a unei pedepse privative de libertate reprezintă o încălcare a drepturilor omului;
10. Un aspect îngrijorător, constatat de CpPT, ține de **lipsa unui psiholog și a programelor psihoeucaționale** pentru persoanele cărora li s-a aplicat o sancțiune disciplinară. Ori, având în vedere vârsta persoanelor care sunt sancționate printr-o astfel de măsură poate avea și consecințe asupra psihologiei persoane. Astfel, integrarea și aplicarea unor programe psihologice în perioada de izolare (și apoi continuarea acestora în unitățile militare) ar influența pozitiv asupra starea persoanei și climatul din instituții.

IV. MĂSURI DE PREVENIRE A RĂSPÂNDIRII COVID-19 ȘI ASIGURAREA GARANȚILOR FUNDAMENTALE

1. Organizarea măsurilor de răspuns COVID-19 în instituție se realizează în baza actelor normative emise de Ministerul Apărării și MSMPS.² În instituție nu există elaborate proceduri de operare instituționale standard în vederea aplicării măsurilor de reacționare în diferite scenarii posibile legate de controlul răspândirii COVID-19;
2. Asigurarea instituției cu dezinfectanți, mănuși și măști pentru persoanele deținute și personal este suficientă. Conform spuselor administrației, nu a fost nici un caz probabil ori confirmat de COVID-19 la deținuți și nici la personal;

² <http://www.anp.gov.md/covid-19-acte>

3. Toate persoanele care intră pe teritoriul instituției (deținuți, personal, vizitatori) sunt supuse termometriei și prelucrării mâinilor cu dezinfectant; accesul fără mască este interzis;
4. Dreptul la comunicare cu mediul exterior a deținuților și la întreveneri de scurtă durată prin intermediul aplicațiilor online ori prin vizite fizice este interzis;
5. Materialele informaționale privind COVID-19 sunt disponibile în locuri publice;
6. Primirea coletelor este interzisă;
7. Deținuții sunt asigurați cu mască și mănuși în caz de vizitare a blocului administrativ și escortare în afara instituției;
8. Plasarea deținuților în spațiile de cazare se realizează în corespundere cu data admiterii câte două persoane. Numărul persoanelor plasate se coordonează cu conducerea unităților militare, iar în vederea evitării suprapopulării și respectării distanței fizice în instituție, se programează pe durata de 30 zile;
9. Instruiri specifice privind măsurile de control și prevenire COVID-19 pentru personalul instituției nu au fost realizate.

V. RECOMANDĂRI ACTUALIZATE:

A. Ministerul Apărării:

1. Asigurarea plasării publice ale ordinelor și dispozițiilor elaborate cu referire la COVID-19 și a situației privind COVID-19 în subdiviziunile sale în vederea asigurării vizibilității și accesului la informație de interes public;
2. Revizuirea legislației în vederea includerii exprese a respectării garanțiilor de bază la plasarea în izolare disciplinară, precum și introducerea posibilității exprese de contestare a deciziei cu privire la stabilirea arestului în instituții independente (inclusiv asistență juridică gratuită garantată de stat);
3. De comun cu Spitalul Militar de elaborat și implementat un mecanism de asigurare cu personal medical a Comendurii Garnizoanei Militare Chișinău în vederea realizării corespunzătoare a garanției de examinare medicale la plasare și ieșire din instituție, precum și documentarea și raportarea tuturor leziunilor corporale în vederea executării prevederilor Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin ordinul nr. 77 din 31.12.2013;
4. Evaluarea condițiilor de izolare aplicate de către conducerea unităților militare;
5. Asigurarea Comendurii cu un psiholog și programe psihologice pentru persoanele care sunt deținute.

B. Comenduirea Garnizoanei Militare Chișinău

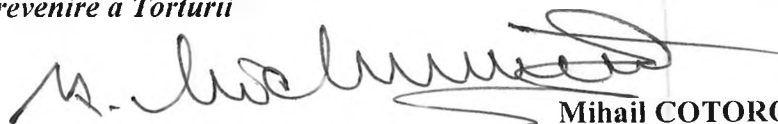
6. Actualizarea panourilor informative din cadrul sectoarelor locative cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor deținute, inclusiv rolul CpPT în prevenirea torturii. Plasarea rapoartelor CpPT/Avocatului Poporului în locurile accesibile deținuților (biblioteci/coridoare, etc.).
7. Asigurarea unui mecanism transparent de expediere a plângerilor în adresa instituțiilor abilitate de protecție a drepturilor omului;

8. Asigurarea documentării pretinselor acte de tortură în corespundere cu Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant;
9. Instruirea personalului responsabil pentru documentarea și raportarea pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante”) și Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant);
10. Completarea funcției vacante de personal medical în vederea asigurării accesului deținuților la examinarea medicală și asistență medicală necesară;
11. Dezvoltarea și aplicarea procedurilor operaționale standard la nivel de instituție în vederea aplicării măsurilor de reacționare în diferite scenarii posibile legate de controlul răspîndirii COVID-19.
12. Asigurarea instruirii personalului instituției și a persoanelor reținute cu referire la măsurile de prevenire COVID-19, care să includă cel puțin următoarele subiecte:
 - Cunoașterea simptomelor și semnelor COVID-19, niveluri de risc de expunere;
 - Acțiuni în caz de simptome COVID-19 (angajați în serviciu/acasă/deținuți);
 - Igiena personală, igiena mâinilor, strănutul și eticheta tusei;
 - Utilizarea adecvată a echipamentului de protecție;
 - Cunoștințe cu privire la manipularea și eliminarea deșeurilor infecțioase (măști, șervețele igienice utilizate etc);
 - Prelucrarea echipamentelor re folosibile;
 - Curățarea suprafețelor, lenjeriei;
 - Curățarea ustensilelor alimentare folosite;
 - Proportionalitatea măsurilor de restricții și asigurarea unor drepturi minime necesare pentru persoanele deținute.

Data aprobării raportului

30 noiembrie 2020

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii

Mihail COTOROBAI,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii